

KANSANHUOLTOMINISTERIÖ

Helsingissä,

Lokakuun 25 päivänä 1939.

Kiertokirje N:o 18.

Kahvin kaupan ja jakelun säännöstely.

Koska Valtioneuvosto on päättänyt, että kahvin kauppa ja jakelu säännöstellään, ministeriö antaa täten kansanhuoltolautakunnille tietoja tulevasta säännöstelystä.

Tätä kiertokirjettä on käsiteltävä salaisena, kunnes asia virallisesti saatetaan julkisuuteen.

Takavarikointi, annokset ja kupongit.

Kaikki maassa olevat ja maahan tulevat kahvimäärät sekä kahvinkorvikkeet, jotka sisältävät vähintään 25 % kahvia, julistetaan kulutuksen yleistä säännöstelyä varten takavarikoiduiksi lauantain, lokakuun 28 päivän vastaisesta yöstä alkaen. Tämän jälkeen kahvia saadaan myydä tai muuten toiselle luovuttaa ainoastaan asianomaisia määräyksiä noudattaen.

Takavarikon ulkopuolelle jää kuitenkin yksityisen ruokakunnan hallussa oleva kahvi, paahdettu tai paahdamaton, ellei sitä ole enempää kuin korkeintaan yksi kilo jokaista ruokakunnan jäsentä kohden. Jos ruokakunnan hallussa on kahvia enemmän kuin yksi kilo kutakin ruokakunnan jäsentä kohden, tämä ylimenevä kahvimäärä on ilmoitettava kansanhuoltolautakunnalle, jonka on asianomaisen ruokakunnan korkeista ruokakunnan päämiehen osoituksen mukaan irroitettava takavarikoitua kahvimäärää vastaavat kupongit. Tällaisen kahvin ilmoittaminen tapahtuu siten, että kahvin haltijan on viimeistään viiden päivän kuluessa takavarikon julistamisesta saavuttava kansanhuoltolautakuntaan, jossa hänen on täytettävä ilmoituslomake (N:o 17), minkä jälkeen lautakunta irroitaa hänen ostokorteistaan vastaavan määrän kuponkeja ja tekee tästä merkinnän lomakkeeseen.

Kansanhuoltolautakunnille.

Siis yksi kilo kahvia ruokakunnan jäsentä kohden on vapaata, sen yli menevät määrät on ilmoitettava.

Takavarikon ulkopuolelle jää edelleen vieraitten valtojen lähetystöjen ja palkattujen konsulien virastojen sekä niiden ulkomaisen henkilökunnan hallussa oleva kahvi.

Kahvinkin säännöstelyssä on tarkoituksena vähentää kulutus puoleen entisestään. Koska kahvin kulutus Suomessa on ollut noin 5.6 kiloa henkeä kohden vuodessa, säännöstelty kulutus tulee olemaan noin 3.250 kiloa henkeä kohden vuodessa. Jakeluannokseksi on kauppateknillisistä syistä määrätty 250 grammaa henkeä kohden, ja jakelukausi on neljä viikkoa. Jotta eri tavarain jakelukaudet alkaisivat ja päättyisivät samoina viikkoina, lasketaan ensimmäisen kahvinjakelukauden alkaneen jo maanantaina 23/10, vaikka itse jakelu pääsee alkamaan viikkoa myöhemmin. Käytännössä siis ensimmäinen jakelukausi tulee olemaan vain kolmen viikon pituinen.

Kahvia ostetaan ostokortin B-kupongeilla. Ensimmäisenä jakelukautena, joka alkaa 23/10 ja päättyy 18/11, saadaan siis B 1-kupongilla 250 grammaa kahvia. Toisena jakelukautena, 20/11—16/12, käytännössä on kuponki B 2 j. n. e.

Ostokortin kupongilla saadaan 250 grammaa kahvia riippumatta kahvin laadusta. Siis paahdettu ja paahdamaton kahvi ovat säännöstelyn kannalta samanarvoisia, niin myöskin kahvinkorvikkeet, joista jäljempänä tulee tarkemmin puhe. Vaikka kahvin paino vähenee sitä paahdettaessa, tarkkailun kannalta paahdetun ja paahdamattoman kahvin rinnastaminen on kuitenkin välttämätöntä, sillä jos kupongilla saisi eriarvoiset määrät raakaa ja paahdettua kahvia, olisi niiden

perusteella mahdotonta tietää, miten paljon kahvia jakeluun on mennyt. Kahvinkorvike taas on asetettu samanarvoiseksi puhtaan kahvin kanssa siitä syystä, että sen väkevyyden johdosta siitä saadaan kiloa kohden suurempi kuppimäärä, ts. se on riittäisempää kuin puhdas kahvi.

Kahvin vähittäis- ja tukkukauppa.

Kahvin kauppaan, samoin kuin kaikkeen kahvin säännöstelyyn nähden noudatetaan soveltuvalta kohdin, mitä on säädetty sokerin säännöstelystä. Niinpä kahvin kauppaa harjoittavien liikkeiden on viiden päivän kuluessa ilmoitettava varastonsa suuruus takavarikointipäivänä sekä entinen keskimääräinen kuukausimyyntinsä (lomake N:o 18). Takavarikointihetkellä matkalla olleen kahvimäärän ilmoittaa varastonaan se liike, jolle erä saapuu. Kahvin vähittäiskauppaa harjoittaville liikkeille myönnetään ostolupia aluksi niiden entisen kulutuksen perusteella, sittemmin sen mukaan, miten ne ovat palauttaneet B-kuponkeja tai mahdollisesti ostolupia. Kahvinostolupia ei yleensä ole myönnettävä suuremmalle määrälle, kuin mikä vastaa liikkeen säännösteltyä yhden kuukauden myyntiä.

Tukkukaupat eivät kahvin, samoin kuin soketinkaan ostamista varten tarvitse ostolupaa. Kahvin maahantuojat ilmoittavat kansanhuoltoministeriölle ja asianomaisille piiritoimistoille, kuinka paljon raakakahvia ne ovat lähettäneet millekin tukkuliikkeelle, ja toisaalta kahvipaahattimot ilmoittavat, kuinka paljon paahdettua kahvia ne ovat lähettäneet. Tukkuliikkeet tilittävät piiritoimistoille ostoluvat, joita vastaan ne ovat luovuttaneet kahvia vähittäiskauppaan, ja jos tukkuliike harjoittaa myös vähittäiskauppaa, niin se tilittää piiritoimistolle myöskin haltuunsa joutuneet B-kuponnit.

Kahvilat, ruokalat y. m. kahvia tarjoilevat liikkeet ja laitokset.

Ravintolat, ruokala- ja kahvilaliikkeet, hotellit, matkustajakodit, yömajat, kahvinlähettämöt, myyntikojut, yhdistykset ja kerhot y. m. s. saavat vapaasti tarjoilla kahvia, joka niillä takavarikointihetkellä on hallussaan. Niiden tulee kuitenkin ilmoittaa kansanhuoltolautakunnalle varastonsa suuruus sekä entinen kahvikäyttönsä samaan tapaan kuin sokerin takavarikoinnissa (lomake N:o 18). Ostolupia myöhemmin

myönnettäessä tämä varasto on otettava huomioon. Puhtaan kahvin ostolupia tällaisille laitoksille ei anneta, sillä niiden kahvinsaanti on rajoitettu sillä tavalla, että ne eivät saa hankkia itselleen säännöstelyn alaista puhdasta kahvia ensinkään, vaan ainoastaan kahvinkorviketta. Kahvinkorvikkeen hankkimista varten niille annetaan ostolupia sellaisille määrille, jotka ne tarvitsevat käyttöönsä. On kuitenkin selvää, että ne eivät saamaansa kahvinkorviketta saa keittämättömänä myydä.

On selvää, että tämän toimenpiteen kautta tarjoiltavan kahvin laatu huononee, mutta tätä on pidetty pienempänä häirtana kuin sitä, että nämä laitokset saisivat käytettäväkseen vain puolet entisestä kahvimäärästään, niin että ne esim. iltaisin eivät enää voisi ollenkaan tarjoilla kahvia, koska päivän osuus jo olisi kulutettu. Sitäpaitsi tullaan näille laitoksille varaamaan mahdollisuus saada puhdastakin kahvia, joka jää säännöstelyn ulkopuolelle, kuten jäljempänä selitetään.

Kahvinkorvikkeenkin hankkimiseen tarvitaan ostolupa, jonka myöntää paikallinen kansanhuoltolautakunta.

Ministeriön antamien tarkempien ohjeiden mukaisesti voi kansanhuoltolautakunta myöskin antaa ostolupia kahvinkorvikkeen hankkimiseksi liikkeiden tai laitosten henkilökuntien kahvintarjoiluun, yleisiä tai yksityisiä juhla-, kokous- ja huvitilaisuuksia tai muita sellaisia tapauksia varten, joissa ostokortilla hankitun kahvin käyttöä ei kohtuudella voida edellyttää. Tällaisia ostolupia ei voida antaa puhtaan kahvin hankkimista varten.

Täysihoitolat, sisäoppilaitokset, sairaalat, kunnalliskodit, työ-, kasvat- y. m. s. laitokset.

Tällaiset laitokset ja näihin verrattavat, jotka yleensä eivät tarjoile kahvia kertamaksusta, vaan joissa tarjoillun kahvin hinta sisältyy täysihoito-, vuorokausi- t. m. s. maksuun tai joissa tarjoilu on vapaata, sekä liikennettä ulkomaille harjoittavat laivat ovat velvolliset ilmoittamaan (lomake N:o 18) kansanhuoltolautakunnalle niiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän, jotka laitoksessa nauttivat kahvia, sekä ajalta 1/8 38—1/8 39 että lähinnä seuraavalla jakelukaudella, sekä laitoksen kahvitarjoilun laajuuden. Tällaisille laitoksille on ostolupa annettava siten, että henkilöä kohden tuleva kahvimäärä ei nouse säännösteltyä kahvikulutusta suurem-

maksi. Se ei siis saa nousta yli 250 gr. neljän viikon pituisena jakelukautena. Tällaisille laitoksille myönnetään ostolupia niiden oman valinnan mukaan joko puhtaan kahvin tai kahvinkorvikkeen hankkimista varten.

Kahvin käyttö teknillisiin tarkoituksiin.

Laitos, joka käyttää kahvia teollisuuden raaka-aineeksi tai muihin teknillisiin tarkoituksiin, siis muuhun kuin juomaksi, saa ostolupia piiritoimistoilta, joille sen on esitettävä käyttötarkoitus ja kahvin aikaisemman käytön suuruus. Ostolupien suuruuden harkinta jää piiritoimistojen varaan, joiden tällöin tulee ottaa huomioon teollisuuden tarkoitus ja tärkeys sekä käytön suuruus.

Kahvinkorvike.

Kahvinkorvikkeen, joka on ainoa kahvivalmiste, jonka hankkimista varten kahvia tarjoileville liikkeille voidaan antaa ostolupia ja jota myydään myöskin vähittäiskaupassa kuponkeja vastaan, täytyy sisältää vähintään 25 % puhdasta kahvia. Jokaisen kahvipaahtimon, joka haluaa korviketta valmistaa, on saatava sekoitusohjeelleen kansanhuoltoministeriön hyväksyminen. Korviketta, jossa on vähemmän kuin 25 % kahvia, ei saa valmistaa eikä myydä. Takavarikointipäivään mennessä valmistetut tällaisen tavaran varastot saadaan kuitenkin myydä kahvin tarjoilua harjoittaville laitoksille ja vähittäiskaupassa, mutta ei kuponkeja vastaan.

Säännöstelyn ulkopuolelle jäävä kahvi.

Tarkoituksena on esittää Eduskunnalle, että se säätäisi määrätuille korkealaatuisille paahdetun kahvin sekoituksille huomattavan korkean aksiiisin. Tämä aksiiisikahvi jäisi säännöstelyn ulkopuolelle. Siitä annetaan kansanhuoltolautakunnille tarkempia tietoja, jos ehdotus saa Eduskunnan hyväksymisen.

Kahvin hinnat.

Kansanhuoltoministeriölle on myönnetty valta vahvistaa ylimmät hinnat, joilla kahvia saadaan tukku- ja vähittäiskaupassa myydä. Koska kaupassa olevien kahvilajien lukumäärä on melkoisen suuri, on päätetty määrätä vain eräiden

päätyyppien ylimmät hinnat, joihin vertaamalla muidenkin lajien hinnat voidaan käytännössä määrätä. Täten syntyy seuraavat hintaluokat:

A. Paahdettu kahvi

	Vähittäishinta.	Tukkuhinta.
1. Rio-sekoitus	32: —	} vähintään 15 % alennus vähittäishinnoista
2. Keski-amerikkalainen tai Santos-sekoitus ..	42: —	
3. Laatukahvisekoitus ..	50: —	
<i>B. Kahvinkorvike</i> . . .	20: —	

Nämä paahdetun kahvin ja kahvinkorvikkeen hinnat tarkoittavat tavaraa toimitettuna rahtivapaasti lähimmälle rautatieasemalle, eikä niihin saa lisätä pakkauskustannuksia.

C. Raakakahvi

	Vähittäishinta.	Tukkuhinta.
1. Rio New York N:o 2	25: —	21: —
2. Santos Extra Prima..	29: —	24: 50
3. Pesty Colombia tai Guatemala	35: —	29: 50

Näihin hintoihin saadaan lisätä todelliset kuljetuskustannukset tuontisatamasta. Kaikkia näitä hintoja on lupa kaupassa alittaa, mutta ei ylitää.

Jos kaupassa takavarikointihetkellä on kahvia, joka laadultaan ei sovellu edellämäinittuihin, sen varastot saadaan myydä loppuun siten, että paahdetusta kahvista saadaan ottaa korkeintaan paahtimon määräämä bruttohinta ja raakakahvin hinta on asetettava siten, että se on oikeassa suhteessa edellä mainittujen laatuojen hintoihin.

Tarkkailulomakkeet.

Ministeriön toimesta lähetetään kansanhuoltolautakunnille seuraavat kahvin kaupan ja jakelun tarkkailuun tarkoitetut lomakkeet:

N:o 17 Ilmoitus yksityisen ruokakunnan hallussa takavarikointipäivänä olleesta takavarikon alaisesta kahvista.

N:o 18 Ilmoitus sellaisesta kahvista, joka on muun kuin yksityisen ruokakunnan hallussa, sekä kahvin myynnistä ja käytöstä.

N:o 19 Yhteenveto lomakkeilla 17 ilmoitetuista kahvimääristä (kansanhuoltolautakunnan lähetettävä täytettynä piiritoimistolle).

N:o 20 Yhteenvedo lomakkeilla 18 ilmoitetuista kahvivarastoista sekä kahvin myynnistä ja käytöstä (kansanhuoltolautakunnan lähetettävä täytettynä piiritoimistolle).

N:o 21 Tilitys kahvin jakelusta jakelukaussittain (kansanhuoltolautakunnan lähetettävä täytettynä piiritoimistolle).

Ostolupatodistuslomakkeet, kuponkien palautuspussit ja näistä annettavat kuitit kelpaavat niin hyvin kahvin kuin sokerinkin jakelun tarkkailuun.

Luettelossa mainittuja lomakkeita, joiden täyttäminen tapahtuu suunnilleen samaan tapaan kuin vastaavien sokerilomakkeittenkin, lähetetään lautakunnille niin paljon, että ne oman tarkkailukirjanpitonsa pohjaksi voivat ottaa jäljennökset kaikista kansanhuoltopiiritoimistolle lähettämistään tilityksistä ja yhteenvedoista.

Yhteenvedolomakkeet N:o 19 ja 20 on mahdollisimman nopeasti lähetettävä täytettyinä piiritoimistolle, samoin on joka jakelukauden päätyttyä tilityslomake N:o 21 kiireesti täytettävä ja lähetettävä piiritoimistolle.

Kansanhuoltoministeri **R. v. Fieandt.**

Osastopäällikkö *Onni Toivonen.*